

SLOVÁCKÁ OSADA
ROHATEC.

ING. JAN VANĚK.

SLOVÁCKÁ OSADA ROHATEC.

JEJÍ MINULOST V RÁMCI DĚJIN KRAJE A VÝVIN SOUČASNÝCH POMĚRŮ HOSPODÁŘSKÝCH A KULTURNÍCH.

ING. JAN VANĚK

1930.

TISKEM R. VESELÉHO VE STRÁŽNICI.

*****

Předmluva.

Moudrost jest ovocem zkušeností lidského života. Tak jako člověk dospívá k moudrosti slzami a utrpením, dovede-li řaditi své životní zkušenosti, srovnávati a usuzovati z nich, tak i historie národa jest řadou zkušenosti těžce a s velikými oběti získaných, z nichž za všech poměrů mělo by býti čerpáno poučení pro další směr národního života.

Nelze říci, že bychom se u nás dostatečně řídili dějinnou zkušeností. V pojmání dějin národa bylo by třeba více životnosti, vroucnosti a více důslednosti v praxi.

Z historických pravd vyplývá nejen poučení, ale i právo a povinnosti, jež třeba bráti v úvahu při usměřování ostatních zájmů kulturních a hospodářských. I z dějin krajů lze vyvoditi takové povinnosti a práva. Na toto chce upozorniti knížka o Rohatci napsaná v krátké lhůtě několika dnů, kterou vydáváme u příležitosti 250tiletého výročí selských povstání letošního roku selským venkovem vzpomínaných. Vypuknuvše ve velikém rozsahu v Čechách r. 1680 byla udusena jízdou generála Piccolominiho, děly a puškami zemského velitele Haranta. Strážnicko připojuje k těmto svoji vzpomínku na revoltu z téže doby proti Anně Kateřině ze Žďáru, vdově po Františku Štěpánovi Alex z Magnis, jež vydírala a týrala poddané nelítostně.

Při shromažďování látky k sepsání knížky byl mi velice obětavě a účinně nápomocen pan Ing Josef Salčák z Rohatce, jemuž vřele za tuto pomoc děkuji.

Ve Strážnici v srpnu 1930.

JAN VANĚK.

Obsah:

Předmluva autora.....	2
-----------------------	---

I. Dějiny Rohatce a okolí

Starší historická doba.....	4
Doba pánů z Kravař 1276-1580. Hnutí husitské.....	5
Doba pánů ze Žerotína 1501-1628. Vpády Bočkajovců.....	6
Magnisové na Strážnicku, Doba pobělohorská, Bouře za Anny Kateřiny ze Žďáru.....	8
Povstání Tókoľyho a Rákoczyho, Kuruci na Slovákcu.....	11
Doba osvícenství a revoluční rok 1848	12
Od roku 1848 přes světovou válku do přítomnosti.....	14

II. Vývoj pozemkové držby a obyvatelstva v Rohatci. Poměry robotní.

Stav v roku 1593.....	16
Usedlí v Rohatci v letech 1669-1673.....	17
Stav v roku 1789, Čtvrtlány, Podsedky, Chalupníci.....	18
Chalupy později vystavěné. Domy.....	19
Stav v roku 1877. Půlčtvrtlány.....	19
Podsedky.....	20
Chalupy s poli (parc. Hosp.).....	21
Chalupy bez polí.....	22
Přesuny ve velikostních skupinách usedlostí. Přítomný stav dle sčítání v květnu 1930.....	23
Velikost čtvrtlánů, půlčtvrtlánů a podsedků v Rohatci, ceny půdy, dávky vrchnostem a povinnosti robotní.....	24
Dávky poddanské a roba v Rohatci.....	25
Vzrůst počtu domů a obyvatelstva.....	26

III. Škola a fara v Rohatci.

Škola.....	27
Fara a kostel.....	29
Duchovní v Rohatci.....	30

I.

Dějiny Rohatce a okolí

Starší historická doba.

O moravském Slovensku možno se právem domnívati, že bylo středem říše velkomoravské, odkud tato mohla se rozšiřovati na všechny strany: do Čech, na Slovensko a na území Rakous. Na počátku desátého století po rozpadu říše velkomoravské Morava byla vyčerpávána stálými boji uchvatitelů: drželi ji během krátké doby Maďaři, Češi i Poláci. Roku 1015 vpadl český kníže Oldřich na Moravu a dobyl velikého hradu Businc (asi Bzenec), kolem roku 1030 dobyl Moravy Břetislav a vystavěl hrady proti Rakušanům a Uhrům. Odtud pochází název Břeclav.

Nejstarší byly názvy osad pocházejících od rodů, které nesly jméno jednoho předka. Toho původu jest jméno obce Sudoměřic, která vedle Rohatce a Strážnice jest nejstarší osada na Strážnicku. Původ: jméno Sudomír, od toho název rodu Sudoměřici a název osady Sudoměřice. Nejstarší listinné památky týkající se osad na Slovácku připomínají : Hodonín, Spytihněv, Břeclav již v roku 1041, Podivín v r. 1062, Strážnice v r. 1073, Kyjov 1126; považují se proto tyto osady za nejstarší.

Rohatec připomíná se poprvé v r. 1086 na listině, která se pokládá za podvrženou: kníže Břetislav II. věnuje výnos ze zemského mýta klášteru opatovskému u Pardubic. Sousední Ratiškovice jsou rovněž prastaré; připomínají se již v r. 1131: dosvědčuje se, že kostelu břeclavskému patřily zde tři lány. Na listině krále Otakara II. z roku 1270 spolu podepsán jest jako svědek Tvrthe de Rohac (Tvrdiše de Rohatec). Také zde stával hrad, o němž se činí zmínka ještě roku 1375. Ve 13tém a 14tém století týraly Slovácko časté nájezdy z Rakouska a z Uher. Na obranu proti vpádům vznikaly vedle starých vodních hradů a tvrzí, z nichž něj znamenitější byly v Podivíně, v Břeclavi, Strážnici, Veselí a v Ostrově (Ostroh), hrady nové: Hradiště, Buchlov, Kanšperk (u Suchova), Cimburk. Existence těchto hradů byla odůvodněna: r. 1241 vpadli na Moravu Tataři, roku 1271 zničena Morava a Slovácko Kumány.

Prvním panským rodem, o kterém spolehlivě víme, že držel Rohatec byli pánové ze Šternberka. Roku 1368 prodal Vojtěch ze Šternberka, biskup litomyšlský a pozdější arcibiskup v Magdeburce a jeho synovec Petr tvrz Rohatec a Sudoměřice Benešovi z Kravař pánu na Strážnici. Tímto staly se Rohatec a Sudoměřice trvale částí panství strážnického, které asi od roku 1276 držel mocný rod pánů z Kravař. Před tím byl tento stalým majetkem zeměpanským a to údělných knížat. Naše Slovácko patřilo nejdříve k údělu olomouckému a potom k břeclavskému.

Rozvoj přemyslovského rodu měl v zápětí rozdělení říše na menší obvody zvané úděly, které spravovala knížata z rodu Přemyslova podrobená vrchní moci knížete českého.

Doba třináctého a čtrnáctého století jest dobou vzniku a vzrůstu měst a vesnické kolonisace po právu německém: Vzniká trvale v Čechách, na Moravě a na Slovensku. V tu dobu jest již vytvořen hlavní způsob poddanství selského lidu. Plocha orné půdy ku statku náležející sluje lán, vrchnosti platí se z ní úrok ve dvou termínech: o sv. Jiří a o sv. Havlu, vrchnosti náleží také pokuty ze soudu rychtářského a drobné dávky naturální. Robot bylo tehdy ještě málo, neboť bylo málo panských dvorů. Šlechta, která dříve sama hospodařila, pobývá na hradech a věnuje se životu rytířskému.

Ve 13tém a 14tém století rozeznává se již šlechta vyšší a nižší vladycká. Šlechty vyšší jest početně málo, nazývá se pány zemskými; sami osazují a tvoří zemský soud. Jen z pánů se vybírají přední úředníci zemští, z pánů a prelátů skládá se rada králova. Spravují se právem zemským, které sami nalézati pokládají se za oprávněné.

Nižší šlechta vladycká, rytíři, vládne menšími statky a nemá toho vlivu. V 15tém století svobodné třídy národa čili stavy, dosahují práva spolupůsobiti při řízení státu usneseními zemských stavovských sněmů a přeměňují tak monarchii absolutní v monarchii stavovskou. Nastávají zápasy mezi králem a stavy o moc i mezi stavy navzájem. Na sněmy vstupují jako rovnoprávný činitel také nižší šlechta rytířská a svobodná města revolucí husitskou. Sedláci nejsou stavem to jest třídou, která by měla nějaká veřejná práva a tedy moc a vliv.

V době rozkvětu stavovského zřízení v 15tém a 16tém století stává se panství celkem nejen hospodářským ale i politickoprávním bez ohledu na počet poddaných, řízeným majitelem. Tento byl na svém statku pánem neobmezeným. Slučoval ve svých rukách moc správní, soudní i berní. O době té platilo: kolik hradů, tolik pánů.

Obírajíce se dějinami osady naleževší k panství strážnickému všimneme si proto poměrů na panství v různých dobách a to zvláště majitelů, neboť na šlechtě a na jejích osobních vlastnostech velmi záleželo, zda se utvářel život poddaných snesitelně, či zda byli nejen značně vyssáváni, nýbrž i ve své lidské důstojnosti snižováni.

Doba pánů z Kravař 1276-1580. Hnutí husitské.

Pan Beneš z Kravař a ze Strážnice rozhojnil své statky koupí dalších, obdržel darem od markraběte Jošta tvrz Velkou a ves Javorníček. Stal se nejvyšším komořím. Byl bohat a měl vliv. Držel Strážnici od r. 1320 do r. 1375.

Václav z Kravař a ze Strážnice držel statky od roku 1368 do roku 1381. Byl rovněž nejvyšším komořím olomouckým. Jeho syn Petr z Kravař a ze Strážnice převzal otcovské dědictví neplnoletý a držel je do roku 1434. Zastával též úřad nejvyššího komoří olomouckého. Stál v čele husitského hnutí společně se strýcem Lackem z Kravař. Roku 1412 udělil právo odúmrti t. j. právo odkazovati volně dědictví i pro přísady, že poddaný neměl přirozených pokrevních dědiců, obyvatelům Strážnice a vsí Rohatce, Petrova, Radějova, Lideřovic a Sodoměřic. Po Lackovi z Kravař stal se i zemským hejtmanem moravským (nejvyšším úředníkem v čele správy země). Těšil se všeobecné vážnosti, byl člověk spravedlivý a dobrý hospodář. Stál v čele šlechty moravské a účastnil se protestních sjezdů proti Husovu upálení. Po smrti Lackově převzal vedení strany husitské. R. 1416 povolal několik husitských kněží z Čech na Moravu, kteří podávali pod obojí. Ve Strážnici byl husitský kněz Bedřich, jehož přičiněním husitství na Strážničku silně se šířilo a zakotvilo. Strážnicko a Ostrožsko staly se ohniskem husitství na Slovácku. Na ostrově řeky Moravy u Nedakonic zřízen Nový Tábor, odtud husité podnikali výpady do okolí (Kyjov, Osvětimany, Velehrad).

Odpůrci husitství mstili se pleněním statků husitských pánů. Petr z Kravař chtěje zastaviti ničení svých statků císařem Zikmundem a uleviti útrapám poddaných pokořil se Zikmundovi a byl mu vrácen odňatý úřad zemského hejtmana. Po druhé sesazen byl nástupcem Zikmundovým Albrechtem. Jeho syn Václav z Kravař účastnil se činně vojensky husitských tažení a bitev (Ústí nad Labem, Tachov) společně se sousedem ostrožským Haškem z Vajdštejna. Cele proniknut bojovným duchem husitství setrval při něm i tehdy, když nejlepší přítel jeho Hašek z Valdštejna stranu tábořskou opustil a za zradu byl odměněn

úřadem zemského hejtmana. V zanícení boje zůstal neženat a statky jeho dědil r. 1438 bratr Jiří. Tento mírný kališník nezastával žádných vyšších úřadů; věnoval se výhradně správě statků a zvelebení hradu a města Strážnice. Zdokonalil opevnění města; dodnes stojí městské brány v té době vystavěné a kostel z r. 1443.

I válkami husitskými bylo Slovácko silně dotčeno. 19. listopadu 1426 došlo u Břeclavi k významné bitvě, kde Táboři pod Prokopem Holým potřeli 45.000 mužů vévody Albrechta. Kolem roku 1430 téměř celé moravské Slovácko bylo v rukách husitských. Roku 1431 vpadl na Moravu (do vlastní země) vévoda Albrecht a spálil na 500 osad. Po válkách husitských na panstvích vrchností pod obojí přijímalo se pod obojí, na panstvích vrchností katolických přijímalo se pod jednou způsobou podle středověké zásady: čí kraj, toho víra (cuius regio, eius religio). Po stránce národnostní přinesly husitské války počestění drobných německých ostrůvků a oslabení německví v městech. Český jazyk domohl se vážnosti nejen v Čechách ale i za hranicemi zvláště v Polsku a na Litvě. Ve směru sociálním přinesla doba daleko důležitější změny. Ubylo mnoho drobné šlechty zemanské. Statky její získala vyšší šlechta, která zabrala i opuštěnou půdu selskou a celé katastry zmizelých osad a nutila sedláky k větším robotám.

Ještě větší pohromou nežli války husitské pro Slovácko byla válka mezi králem uherským Matyášem a jeho tchánem Jiřím Poděbradským. Král Matyáš nic se neohlížel na úzký rodinný svazek s Jiřím a na jeho velkomyslné chování. Předzvěstí války byly vpády uherského Bělíka z Lednice na Slovácko roku 1468 a vpád vůdce Matyášova Baláše r. 1467. Následujícího roku vypravil se Matyáš na Moravu osobně. Válka skončena r. 1474 a zaniklo při ní na Slovácku 61 vsí. Přes válečný neúspěch Matyášův ocitla se Morava na čas v područí maďarském.

Doba pánů ze Žerotína 1501-1628. Vpády Bočkajovců.

Dcera pana Jiřího z Kravař Alžběta z Kravař dala statek strážnický v zástavu r. 1486 za 15.000 dukátů uherských panu Janu ze Žerotína a z Fulneka. Roku 1501 prodal Petr z Rožmberka po smrti svojí manželky Alžběty (zemřela roku 1500) statek strážnický za 30.000 zl. témuž českému pánu. Tak přešel tento statek z rukou Kravařů do rukou Žerotínů. Ještě dnes hlásají kravařské erby na farním kostele strážnickém slávu rodu z Kravař a do nedávna ještě i kamenný kalich ve výklenku průčelí chrámu postavený mluvil o jejich věrnosti husitství.

Jan ze Žerotína, který se ujal energicky zastaveného panství, nedočkal se jeho úplného vlastnictví a zemřel roku 1499. Po něm převzal statky po otci syn Jan společně s bratry Bartolomějem, Bernardem, Viktorinem a Jiřím. Rozepře o otcovské dědictví skoncovány tím, že Strážnici podržel Jan s Bartolomějem. Jan ze Žerotína zemřel roku 1532. Jeho syn Jan byl nejvyšším komořím olomouckým od r. 1532 až do r. 1554. Zemřel roku 1558 a pochován v kostele sv. Martina ve Strážnici.

Do této doby spadá nezvyklá událost: Roku 1544 sneslo se na Strážnici množství kobylek. Dne 16. srpna o 8. hodině letěly přes město na Rohatec.

Syn Jana ze Žerotína Bernart Hanno, který převzal statky po smrti otcově, byl mundšenkem císaře Maximiliána. Zemřel neženat v 27 letech. K památce jeho postaven náhrobní kámen ve zdi farního kostela sv. Martina.

Jan Jetřich ze Žerotína držel Strážnici do své smrti r. 1599, kdy připadla jeho synu Janu Frydrychovi, který ji zadlužil hmotným podporováním protestantské šlechty při

povstání proti Ferdinandovi II. vyvrcholivším Bílou Horou. Zadlužený statek převzal r. 1621 syn Jan Jetřich, šlechtic velmi vzdělaný, který při konfiskaci roku 1623 byl odsouzen na ztrátu $\frac{1}{4}$ svého jmění. Poznav, že statku neudrží, a že mu nezbude než vlast opustiti, zadlužoval statek jak mohl nejvíce a poddaným uděloval různé privileje v naději, že jim zůstanou trvale.

Roku 1627 statek tajně opustil. Zemřel v cizině.

Vzpomínka na ztrátu samostatnosti národa Bílou Horou spjata jest na Strážničku se vzpomínkami zániku rodu pánů ze Žerotína. Jeho členové byli mužové ve vlasti vážení, mocně zasahující do osudů vlasti, cítící s lidem a v nouzi mu pomáhající.

Bývalo pak za doby vlády pánů ze Žerotína velmi často třeba pomáhati poddaným. Celé šestnácté století bylo ve znamení tureckých a uherských vpádů. Roku 1538 a 1542 vpadli na Moravu z Uher Podmaničtí, r. 1559 Jakub Deák z Trenčína a Petr Pálffy. Již v této době bývaly také spory o moravsko-uherské hranice.

Proti Turkům čas od času podnikány do Uher výpravy z Moravy, jichž účastňovali se páni a drobná šlechta ze Slovácka. Vojska moravská shromažďovala se hlavně u Strážnice, Petrova, Rohatce, Hodonína a Břeclavě. Byla neukázněná a na obtíž kraji.

Následující léta byla hladová. Líčí je Pavel Urbanides, správce moravské církve (bratrské farnost) v Rohatci:

„Léta Páně 1600 byla hrozná nouze, neb okolo sv. Petra a Pavla náramná drahota povstala, takže jedna měrice žita 60 i 70 zl., réž 50 zl. i dráže, ječmen za 40 zl. platili, takže lidé nemajíce chleba zeliny rozličné jako jiná hovada jísti musili, potomně pak z toho otíkali, že pod ploty jako mouchy mřeli“.

Násilné obrácení lidu na katolictví v Uhrách za císaře Rudolfa mělo za následek ozbrojené povstání. V čelo vzbouřenců postavil se Štěpán Bočkaj, příbuzný knížecího rodu sedmihradského, který získal podporu Turků. Jeden oddíl Bočkajovců dne 1. května 1605 vpadl od Trenčína k Uh. Brodu a druhý 4. května od Skalice na Strážnici, kde pobita opilá stráž v městské bráně. Mnoho občanů zabito a velká kořist odvezena. Druhého dne vzplála Strážnice plamenem zapálena Bočkajovci.

Do Rohatce vpadly houfy Bočkajovců 8. května. Farář Urbanides o tom napsal:

Léta Páně. 1605 z dopuštění Božího od nepřátel totižto od Turka, Tatara, Uhrův i od domácích našich sousedův k velikým a hrozným škodám jsme přišli a to 4tou nedělí po Veliké noci právě o půl čtvrté hodině v noci od Skalice na nás přitáhnouc, hned nás počali mordovati a naše statky bráti, a hned téj noci mnoho dobrých hospodářů, hoferů a nádeníků, žen, dítek zmrdovali a zajali, ty zajaté šacovali a museli se draze vyplácet: Některé tak náramně bili, že jim v rukou umírali. Jeden den viděli jsme celou moravskou a rakouskou krajinu v ohni a téměř v rum obrácenou. Našich vojáků bylo tenkrát veliké množství v Hradišti zavřených, ti na to všecko pokojně se divali a lid chudý mordovati a zajímati dopouštěli, tak že hejtman zemský tomu se smál a pravil, že o místo kacířů (Rohatec) nic není."

Příčina, proč tehdy nevytáhlo vojsko z Uh. Hradiště na obranu zpusťšeného kraje byla tedy jedna ta, že nejvyšší zemští úředníci, pokud byli katolíky, vyjadřovali se, že nezáleží na několika tisících kacířů, kteří budou povražděni; druhá příčina byla zbabělost posádky. Ani když 14. května vypálen Bzenec vojsko se nepohnulo. Tak se stalo, že trpěl kraj proto, že nebyl stejné víry s Habsburky, proti nimž se nechtěl spojit s Bočkajovci.

Tito vyrabovali, kde co bylo možno, lidé se zajímali, kde se dalo. (V Derfli pobili lid

shromážděný v kostele.)

Dne 1. června slavili svatbu vojáci, kteří střežili most přes Moravu u Rohatce: opili se a byli Bočkajovými hajduky pobiti.

Dostrašený lid schovával se v lesích, zemních děrách a močálech, chvěl se již při šelestu listí a před stínem stromů neboť zvěrstva band byla bezpříkladná.

Válka skončila smírem ve Vídni. Luterství a kalvinství uznáno v Uhrách za rovnoprávné s katolictvím a Bočkaj stal se vévodou sedmihradským.

Ještě výstižnějším a podrobnějším vypsáním bídy země napadené cizím nepřítelem, nechráněné a vykořisťované vojskem vlastním r. 1605 jsou „Lamentace země moravské.“ Pisatelem jest český bratr neznámého jména. O soldatesce hradištské říše :

„Odjal jim Bůh srdce mužské a dal jim babské“.

Oč statečnější než tito vojáci byla žena, která

„když nepřítelé štrafovali k Hradišti vsazena na kůň nepříteli šavli dobyla a jej posekala a s koně svrhla, on jsa zmámený jiného koně dostav pryč ujel. Ta sobě zmužile dovedla nebo i koně i šavli toho lotra do města Hradiště na znamení dostavila, a víc dovedla než jiní vojáci“.

Magnisové na Strážnicku. Doba pobělohorská. Bouře za Anny Kateřiny ze Žďáru.

Roku 1619 vypuklo povstání české šlechty proti Ferdinandovi II. S Čechy proti Habsburkovi spojil se i Gabriel Bethlen vůdce protestantů uherských a volený správce Slovenska. Při svém vpádu na Moravu utkal se na rohateckých hatích s Albrechtem z Valdštejna, pozdějším vrchním velitelem vojsk Ferdinandových, postupujícím od Strážnice, jenž zde poprvé vedl samostatný oddíl. Toho roku těžce bylo týráno Břeclavsko a Hodonsko tlupami císařských. V březnu 1620 vpadli na moravské Slovensko polští kozáci jedoucí na pomoc císaři. Zvláště řádili u Bzence a Hodonína. Stavovské povstání uduseno bylo bitvou na Bílé Hoře 8. listopadu 1620.

Význam Bílé Hory jest dalekosáhlý. Byl zničen počátek spojených států českouherských, které počali zřizovat jejich stavové jako protestantskou velmoc a místo toho pevně se usadila monarchie Habsburků. Na Čechách a na Moravě pomstil se král Ferdinand II. nejkrutěji. Změněna ústava, změněno náboženství, změněny vrchnosti, ochromen život národní útekem, vyhnáním ze země a ochuzením vůdců. Hospodářská zkáza provázela hrůzy válečné.

Pokutování postihlo velkou většinu veškeré šlechty české; plného omilostnění dostalo se jen katolíkům a těm, kteří se jimi stali. Ostatní ztratili statek celý, jiní jeho část. Těm, kteří ztratili statek z části, byl celý úředně pod cenou prodán a zbytek po sražení pokuty postiženému vyplacen. V četných případech ani tohoto zbytku postižený neobdržel.

Nebéřeme-li v úvahu statky duchovní a královské, propadlo konfiskaci přes $\frac{3}{4}$ země. Císař obdaroval štědře z kořisti své věrné a řády církevní. Kníže Eggenberk dostal největší české panství Krumlov, mnoho získal císařský plukovník Albrecht z Valdštejna. Při provádění konfiskací stalo se mnoho podvodů, takže přesto, že skonfiskováno ohromné množství majetku, královská komora (tehdy státní pokladna) z toho mnoho neměla. Druhou konfiskaci provedl král Ferdinand, když dal zabít Albrechta z Valdštejna roku 1634. Tehdy zkonfiskovány a rozdány odměnou věrným generálům statky Valdštejnovy a jeho přátel (Trčka Kinský) v hodnotě 200 milionů korun. Kdežto při první konfiskaci hodně statků koupilo

těž králi Ferdinandovi věrné šlechty české, při této konfiskaci dostala se půda do rukou Vlachů, Valonů, Irčanů a Němců.

O roku 1625 a následujících až do 1642 píše pokačovatel Urbanidesův, rovněž správce církve moravské :

„Tehdáž veliké a nesnesitelné těžké soužení a trápení sme poznali, neb na nás mnozí zlí pronárodové z cizích zemí a krajín přitáhli, že jsme jim za otroky byli museli, totiž: Valaši, Němci, Sasi, Brunšwegrové, Holendři, Francouzi, Nederländři, Španjeli a Talijáni, všichni tito pronárodové nás tuze trápili, hlavy naše knutlovali a divně stahovali a mučili, tak že sme velikou bídu a psotu okusili a hladu pocítili a to v r. 1640. V těch letech přišla na nás veliká dražota, kdežto jedna každá měrice žita za 80 zl. 30 kr., řež za 70 zl., ječmen za 60 zl., ovsa nebylo, a jeden pecen chleba za 2 zl. byl; a kdyby byl k dostání i za 3 zl., by jej rádi zaplatili ale ho nebylo k dostání.

„Léta Páně 1622 ukrutné turecké vojsko na nás se uvalilo a u Skalice v logru leželo v počtu 50.000, lid zebali, jak malé tak i hrubé. Mnoho lidu ženského i mužského pomřelo od samého natahování a kvaltování s nimi. Mužské staré pohlaví stínali, požel pane Bože krvi tej nevinej vylítej! Poctivých mužů postínali, z manželek vdov a sirotek nadělali smutných a nás všech v nic obrátili a tak naše dědina zůstala pusta neb nás malá částka pozůstala času toho, koho mohli dostatí sebou brali Turci a pozajímali do tureckých zemí a tam lid velmi draze prodávali, kdežto veliký pláč, nařikání a kvílení bylo od děti a žen pro manžele své.

Tak se stalo, že po válce třicetileté zemská komise neshledala v Rohatci ani jednoho domu celého a napočítalo se celkem jen 36 spálených a pustých chalup.

Pan Jan Jetřich ml. ze Žerotína, který r. 1627 opustil Strážnici zemřel roku následujícího a v roku 1629 na základě rozhodnutí zemského soudu prodány statky strážnické za 200.000 zl. rýnských Františkovi z Magnis pánu na Žlebích, Moštěnicí, Moravci a hradě Mitrově; Žleby získány již r. 1622. Tomáš Bílek v „Dějínách konfiskací“ píše : Žleby prodány vlaským dobrodruhům bratřím z Magnis za 116.666 zl. Podle závěti Jana Jetřicha staršího, strýce posledního Žerotína na Strážnici, neměl statek kupem přejíti do rukou jiného rodu; prodej statku Františku Magnisovi byl nezákonný.

František Magnis přispěv k porážce českých stavů v bitvě na Bílé Hoře a zvláště ku zničení moravského křídla vedeného Šlikem a Thurnem stal se předním oblíbencem krále Ferdinanda II. Postupoval proto rychle v titulech a v hodnostech: Roku 1635 stal se hrabětem, roku 1738 podkomořím, roku 1644 polním maršálkem a roku 1649 sudím zemským. Využil dobře tísně protihabsburské šlechty v době pobělohorské, kdy tato stará šlechta statky buď konfiskací ztratila nebo byla nucena k jejich odprodeji majíc se vystěhovati.

Bylo málo kupců a statky prodávány pod cenou. Tak bratří Magnisové v krátké době několika let nabyli velikých statků. Když se vyskytla výhodná koupě, dosavadní majetek prodali a s výhodou koupili jiný. František Magnis ujav se správy panství přísně upozornil poddanné na svoje právo a na jejich povinnosti. Dav sestavití rejstra příjmů a vydání zjistil, že panství strážnické nese v ten čas čistého zisku 11.716 zl. 8 kr. při jeho zanedbanosti a při nejmenších výlohách. Tento čistý zisk byl pokládán za velmi nízký. Z dob Žerotínů byly poplatky od poddaných velmi mírné; z města i z vesnic platilo se 3128 zl. 48 kr., u židů byly poplatky slušné 1050 zl. ročně. Zemřel roku 1652. Při soupisu majetku po jeho smrti bylo na dvoře rohateckém 123 ovcí, 184 vepřů a 298 kusů drůbeže. Vdova po něm, Priska odstěhovala se do Brna, kde po 3 letech zemřela. Za její nepřítomnosti řádili panští úředníci na panství obohacující se. Tak vydírali lid, že zámecký hejtman musel býti potrestán několikaletým žalářem.

Podle poslední vůle Františka z Magnis převzal statek r. 1655 František Štěpán Alexandr jeho synovec, který zemřel r. 1671 v Uh. Hradišti. Panství zdědil po něm jeho nezletilý syn Josef, ale poručenství nad ním vykonávala jeho matka, vdova Anna Kateřina ze Žďáru. Chtěla ze statku rychle zbohatnouti a proto začala vydíratí poddané. Nejen že požadovala ze zpusošených statků nezkrácené platy, nýbrž začala i nové povinnosti uvalovati a staré výhody odnímati a zkracovati. Válečnou kontribuci, kterou měla vrchnost platiti společně s poddanými, uvalila celou na poddané; Strážnickým odebrala privilegium vinného šenku. Tento zákaz postihl obyvatele Strážnice velice těžce, neboť prodej vína byl jejich hlavním pramenem příjmů. Na víno strážnické přijížděli kupci až z Polska (židé), kteří je tam prodávali za dvojnásobnou až trojnásobnou cenu. Kromě toho směli je občané šenkovati dle jistého pořádku, při čemž šlo dobře na odbyt. Roku 1678 podali Strážničtí hraběnce psanou stížnost, kde mimo jiné píší :

„od času přijetí inclusive 6 roků od začátku slavného panování V. H. Mti (Vaší Hraběcí Milosti) vrchnosti naší milostivé jsme novými vymyšlenými těžkostmi nad křesťanský způsob obtěžováni. Kterýchžto, na veliké chudobě jsouce postaveni nemohouce snášeti plačící a naříkající k Vaší H. Mti se utíkáme a za milostivou ochranu pro průchod spravedlnosti Boží prosíme“.

Anna Kateřina odpověděla na stížnost tím způsobem, že uvalila na město exekuci a že vložila do něho posádku 9 mušketýrů a 3 dragounů. Když občané žádali po ní privilegia svá zpět, dala purkmistra do pout zakovati a syndika postavila v předměstí na pranýř.

Hledali tedy Strážničtí pomoci jinde a docílilo se konečně vyslání vyšetřující komise z Brna, která přijela v květnu 1679 když již nebylo možno odkládati neboť hrozila vzpoura. Komisi předložena spousta stížností. Stěžovali si poddaní vsí, města Strážnice, cechy řemeslnické; obce odpíraly takovéto vrchnosti poslušnost. Stížnosti zněly na ukládání nových robot a dávek, odebírání privilegií (Strážnice, Petrov, právo šenku vinného), na ožebračení a zabití sirotků, na kruté a nespravedlivé trestání čeledi zámecké, na zákaz odběru dřeva k novostavbám domovním. Anna Kateřina se vymlouvala, že poddaní jsou divokou zvěří, kterou nutno krotiti, aby nezbujněla, a že jsou ještě popuzováni od švagrů Ferdinanda a Rudolfa z Magnis. Dobře však mluví číslice: v ten čas uteklo ze Strážnice 90 sousedů a z jiných obcí po čtyřiceti, padesáti až šedesáti lidech.

Částečná náprava nastala, když se stal Rudolf Magnis spoluporučníkem nezletilého Josefa; když však roku 1683 vzbouřili se Uhři a Rudolf nastoupil vojenskou službu, prohlásila Anna Kateřina svého syna slabomyslným a obnovila hrůzovládu. Roku 1684 poslali jí Strážničtí druhou supliku a roku 1686 třetí poníženou prosbu, kde po vinšování novoročním prosí:

„Račte milostivě uvážiti, že mnohý z nás od úst kus chleba s pláčem si utrhuje a s tím největším soužením sotvaže kontribucí dáti může. V každém druhém domě nemá hospodář s dětmi a manželkou chleba ani sobě rady a pomoci neví, jestli smilování napřed od pána Boha a potom od VMti nebude, kteréžto smilování jestliže najdeme jednomyslně připomínáme a chceme v chrámu Páně na svá kolena před umučením Krista Pána padnouti, pro jeho svatých pět ran prositi, aby na tomto světě VMti časné požehnání dáti ráčil a při smrti když od Vaší Milosti počtu požadovati ráčí, ve své nejsvětější rány sám přijmouti, za to do slávy věčné přivésti ráčil“.

Ani tento list neoblomil hraběnky. Zoufalý lid potom na setkání začal jí spílati, takže se neodvažovala vycházeti ven. Posádka a služebnictvo uteklo a zanechalo ji s dítětem samotnou. Občané se srocovali a shromažďovali na valech zániku pokřikující výhruzně do oken. Nejsouc si jista životem uprchlá Anna Kateřina za noci zadní branou přes „Pusté Hatě“ ze zámku a odjela do Prahy, kde i zemřela.

Na to bylo panství strážnické roku 1702 prodáno za 438.000 zl. a 1000 zl. klíčného Dominiku Ondřeji hraběti z Kounic, který však je prodal roku 1716 Josefu Magnisovi zpět za původní cenu. Josef Magnis zemřel roku 1720. Protože byl pod kuratelou jako blbý a marnotratník (blödsinnig und prodigal), spravoval jeho majetek soudem stanovený kurátor Antonín hrabě Braida. Za jeho správy prováděno na Strážničku násilné pokatoličťování. Byl vyzván od církevní vrchnosti, aby provedl očištění panství od nekatolíků, k tomu byl mu doporučen páter Král, který tento úkol energicky provedl na Ostrožsku. Pozval tedy Braida toho duchovního do Strážnice a za krátko mohl hlásiti, že na panství již žádných kacírů není. Velká část poddaných dala totiž přednost opustiti grunt a utéci do Uher.

O stíhání nekatolíků na panství vypráví zápis rodiny Rumíškovy ve Velké líčící, kterak se schovávali před prohlídkami i do komínů, odkud byli vypuzováni vidlemi. Chycení byli odváděni do Hradiště k pracím na šancích.

Když Josef II. tolerančním patentem roku 1781 dovolil svobodné vyznání církvím augsburské, reformované i pravoslavné, ukázalo se, že se na Strážničku udrželi ještě dědici odkazu Českých Bratří.

Povstání Tókolyho a Rákoczyho, Kuruci na Slovácku.

Válka třicetiletá vedla se pod záminkou ochrany náboženské svobody, avšak ve skutečnosti za různými cíli politickými. Ke konci otázky náboženské ustoupily úplně do pozadí a jednalo se jen o dobytí větší či menší části državy Habsburků. Země koruny české byly touto válkou hospodářsky i kulturně zničeny. V Čechách klesl počet obyvatelstva se dvou milionů asi na polovic a skoro třetina usedlostí ležela ladem. (Rohatec v r. 1648 i se dvorem byl pustý). Přes to však tato doba jevila se císaři Ferdinandovi III. vhodnou k pokračování v započatém rušení náboženské svobody a v upevňování habsburského absolutismu, tedy ve snaze, která se datovala od samého nastoupení dynastie v r. 1526. V Uhrách obhajoba práv stavů a náboženské svobody vedena houževnatě od onoho roku. Moc panovnická časem uznává konstitucní právo země, ale při první příležitosti je zase ruší. Podobně tomu bylo v Uhrách s náboženskou svobodou. Ačkoli byla několikrát znovu zaručena: po povstání Bočkajově r. 1606, po odporu Gabriela Bethlena r. 1621, po branném odporu vévody sedmihradského Jiřího Rákoczyho v r. 1647, přece císař po válce třicetileté i zde potlačoval protestanty po lákavém příkladu ze zemí českých. Mnoho zavinili rádcí císaře Leopolda I, nástupce Ferdinandova, Lobkovic, Ampringen a Hoher, kteří přivedli zemi k rozvratu a vyprovokovali spiknutí Wesselényiho, Zrinského a Frankopána, skončivší r. 1671 na popravišti a vězením. Majetek magnátům uherským konfiskovaný mizel v rukách hrabivého správce císařských financí Sinzendorfa. Zde jest začátek pozdějšího povstání, jež tak těžce dolehlo na moravské Slovácko. Vypuklo roku 1678. V čelo vzbouřenců postavil se 21 letý Emerich Tököly podporovaný Francouzi a Turky. Povstalci nazývali se kuruci (křížáci) od slova crux = kříž. Jádro kuruckého vojska tvořili svobodní hajduci, potomci dobrodruhů, kteří se účastnili odboje Bočkajova a byvše povýšeni v počtu 9254 mužů na šlechtice drželi vojenskou hranici mezi Uhrami a Sedmihradem. Kurucké vojny vedené Tökölym a později Františkem Rákoczým vyznamenávají se krutostí nejen zásluhou kuruců, ale též císařských vůdců, kteří neschopnost nahrazovali tvrdostí a bezcitností (Sporck, Heister, Spankau, Caraffa). Armáda císařského vojska skládala se z dobrodruhů, všech možných národů, lidí sehnanych po různých koutech Evropy a přinucených k vojenské službě násilím; dále z tuláků, vandrovných, vyhnanců, zločinců všech řečí i vyznání, kteří zde hledali ochranu před galejemi anebo záchranu před temnou a smrdutou věznicí. Všichni hleděli domoci se fortune (najít štěstí) jsouce vyučeni v prostředcích k tomu vojenským

řemeslem v třicetileté válce. Byli nedostatečně vyzbrojeni, nepravidelně vyplácani a odkázáni téměř na vlastní zásobování. Jest přirozeno, že takové oddíly podobaly se více banditům nežli ochráncům vlasti a že se protloukaly hlavně loupeží a vyděračstvím. Mužstvo bylo u obyvatelstva v opovržení a více obáváno nežli Turci. Tedy takové vojsko užívalo jako nástupiště ke svým operacím našeho kraje.

Kuruci vedli drobnou záškodnickou válku (guerillu) pohybující se obyčejně ve skupinách po 100-300 ale i 3000. Někdy byli nedostatečně vyzbrojeni: jen čakany, fokošem, vidlemi nebo cepem, v nejlepším případě starou puškou. Utrpení moravského Slovácka způsobované obojím vojskem zvyšovali ještě obyvatelé blízkých obcí slovenských nejvíce ze Skalice a z Vrbovců, pak z Kovalova a ze Sobotiště, kteří vpadali do nejbližších obcí na Moravě loupíce, pálice a vraždíce.

Porážkou Turků u Vídně a pádem Nových Zámků roku 1685 nastal nepříznivý obrat pro Tökölyho. Potom přišel jeho pád a vyhnanství.

S lepšími prostředky obnovil povstání nevlastní jeho syn František Rákoczy. Začalo roku 1703 a bylo to vlastně 8 leté vzájemné plenění a pálení. Pro moravské Slovácko byla nejhorší léta 1704 a 1705. Roku 1704 na hranici loupilo a páliło se neustále. Roku 1705 podnikli kuruci veliký vpád v počtu 6-8000, při čemž spálen Holič i se zámek a Hodonín úplně rozvrácen.

Vpád rozšířil se až za Břeclavsko. Tenkrát kuruci přešli 20. srpna u Rohatce na druhou stranu řeky Moravy. Dne 21. srpna dobyli úžlabiny rohatecké, kde zajali mnoho vojska císařského. Roku 1708 došlo ke srážce vojska generála Viarda a kuruckého vůdce Pekryho v nejbližším sousedství Rohatce u Skalice. Bitvou u Trenčína roku 1708 síla Rákoczyho byla oslabena a válka se posunovala na východ. Přesto ještě z Nových Zámků podnikali kuruci výpravy až na moravské hranice, proti nimž se zemští husaři nemohli účinně brániti.

Kuruci u nás tak obávaní byli na sousedním Slovensku ve značné oblibě a vážnosti. Jejich vůdcové: Bercsényi, Petneházy, Balassa, Semsey, Šuhajda byli lidí nadaní a schopní vojenského vedení.

Rákoczy skončil ve vyhnanství v Rodostu na pobřeží marmarského moře a jest maďarským národem uctíván jako mučedník za svobodu; maďarské dějiny líčí dobu kuruckých válek jako jedno z nejslavnějších údobí maďarské historie. Přinesla však ochuzení a úpadek hornouherských, dnes slovenských měst. Tato oblast byla před válkami obchodně a hospodářsky nejvyspělejší. Po válce znovu obnoven císařem slib Maďarům, vyhověti požadavkům národním i náboženským.

Doba osvícenství a revoluční rok 1848.

Po době úsilí Habsburků o potlačení nekatolických vyznání ve státě (t. zv. doba protireformační) přišla doba zvaná osvícenská s hlavním jejím představitelem Josefem II., který prováděl revoluci shora usiluje o reformy zrovnoprávňující občanstvo a odstraňující privilegia v zájmu státu a obecného blaha. Reformám Josefovým urovnávaly cestu opravy jeho matky Marie Terezie. O jejich nutnosti poučila se Marie Terezie byvši napadena králem pruským Fridrichem II. r. 1740. Největší obtíž pro úspěch branného odporu byl nedostatek peněz ve státní pokladně pro nepořádné scházení se kontribucí a pro neschopnost sedláků řádně platiti v důsledku vydírání vrchnostmi.

Nu tuto dobu má Rohatec významnou vzpomínku z roku 1741. Po dobytí Olomouce Prusové roztáhli se totiž po celé Moravě a dne 12. března 1741 14.000 pruských

vojáků když vydrancovalo Hodonín vtrhlo do Rohatce, kde se utábořilo. Na zprávu o jejich příchodu stržen byl most přes Moravu. Prusové zřídili most nový, přepravili po něm bezpečně děla a dále dubovým lesem ku Skalici. Výsledek válek byl, že Marie Terezie ztratila bohatá území Kladska a Slezska, která až na malou část slezskou od koruny české byla odtržena.

Když revoluce francouzská přivedla krále na popraviště a vyvracela trůny v zemích sousedních, když vůdcovské nadání Napoleonovo a nadšení francouzských vojsk ohrožovaly odpůrce, vídeňský dvůr vystoupil na ochranu starých řádů, Evropy a jejího monarchismu. Na zdoání rozmachu Napoleonova měly rakouské země veliký podíl.

V třetí válce s Napoleonem poraženo vojsko rakouské a ruské v bitvě u Slavkova. Z jejich porážky Rohatčané se nijak nermoutili, neboť se s vojáky ruskými seznámili nepříjemným způsobem. Procházejíce Rohatcem pobrali totiž a vyjedli všechny zásoby v obci; zkoušeli prý i hašené vápno z jam v domnění, že jsou pod ním skryty potraviny.

Roku 1839 byl navštíven Rohatec morem a roku 1840 stižena obec opět požárem.

V bouřlivém roku 1848 občané Rohatce více oceňovali zrušení roboty nežli konstituci. Této říkali „frahajt“ a rozuměli tím volné střídání zvěře v polích. Na rok 1848 si ještě dobře vzpomíná 94letý nejstarší občan Rohatce František Cigánek z č.286, pensionovaný zřízenec dráhy. Z jeho vyprávění poznáváme, že robota na panství strážnickém byla velmi tuhá. Nejživější vzpomínky má na panského rohateckého drába Vrzala. Na toho prý se nesměl nikdo ani škaredě podívat, ihned ho sebrali do Strážnice a bili až byl málo živý. Když někdo se nedostavil na robotu, dráb přišel a vyrazil mu okno. „Takové“, říká „bylo právo“. Sám ve svých dvanácti letech konal robotu. Roztřásal ostřici, od které měl celou bradu pořezanou. Pro panskou robotu selská pole byla zarostlá pcháčím; na podsedcích neměli chleba. Vzpomínaje vystoupení Košutova v roku 1848 praví: „Košuté, ti sa držali a gule létaly (při ostřelování Hodonína) až do lužického rybníka. Enom potom pěsničky byly po Košutovi a kdyby ne Rusů, byli by vyhráli“. Tehdy byl spálen most přes Moravu; jeden pluk Košutova vojska zůstal u Rohatce. Občanu, který ji m ukazoval přechod brodem, dali prý 70 zlatých.

Vypráví se, že když téhož roku utíkali husaři před Košutovci, zakopali plukovní pokladnu se 40.000 zl. nad hodonským trhovištěm u dráhy v úmyslu vrátiti se pro peníze až bude po všem. Když však tam přišli, změnil se terén vykopáním železniční hráze, takže po třech dnech marného hledání s nepořízenou odešli. Nějaký Romanín z Hodonína, který se dozvěděl o příčině pátrání vojáků, po jejich odchodu i se Svobodou z Rohatce právě na tom místě pomocí zvláštního nebozazu hledal a také je našel uložené ve dvou brašnách a pokryté křidlicí. Oba nálezci se o peníze rozdělili. O Romanínovi vypráví stařeček Cigánek, že se zabýval také námořním podloudnictvím, že dvakrát přišel o majetek a na konec přece zase byl bohat.

Opustili jsme dějiny strážnického panství rokem 1720, datem úmrtí Josefa Antonína z Magnis. Po jeho smrti drželi panství strážnické Max Filip z Magnis 1720 -1838, František Jan 1738 -1756. V této době ještě jednou vyšel velkostatek z rukou rodu Magnisů byv prodán pro dluhy r. 1760 Josefu Czobovovi, majiteli Hodonína, za 780.710 zl.; v konkursu vydražil ho v roku 1763 za 450.000 zl. Josef Václav kníže z Lichtensteina a přepustil ho roku 1765 rodu Magnisů za 430.000 zl. načež ho držel František Karel do roku 1777, kdy zemřel. Dědicem byl a na Strážnici vládl František Antonín.

Z oněch dob jsou dochovány zprávy o sporech panství s obcemi o lesy. Obec Strážnice jako silnější jednotka svoje právo uhájila. Roku 1800 odstupuje velkostatek 352 ha lesa na Radějovsku obci strážnické, aby, jak praví důvodová zpráva „pro příští časy na vždy

byla odstraněna po mnoho let se vyskytující nedorozumění mezi majiteli tohoto (panství) a obcí strážnickou a vzniklé z toho právní pře týkající se práva děláni dříví".

Z historických dokumentů i z tradice této jest zřejmo, že obce na panství měly dalekosáhlá práva užívací v lese, takže tato a jejich vlastní lesní půda zaručovaly dostatečné zásobení občanstva dřevem. Kdežto však Strážnice svoje právo dovedla zhodnotiti a právně zajistiti, nebylo toho u jiných obcí. Pro poměry jest příznačno živě dochované ústní podání v Radějově, že byl do Strážnice odveden a každodenně bit palicí (pálkován) starosta Bačík z Radějova, aby přiznal, že trať „Hlaviny" na Radějovsku patří velkostatku a nikoli obci. Odpor vyvrcholil kolem roku 1836, avšak soudní přířknutí Hlavin a arondace panského majetku provedena až roku 1859.

Od roku 1848 přes světovou válku do přítomnosti.

K porozumění poměrům doby, do které spadá právě vylíčený případ, uvádíme, že holý absolutismus Bachův přinesl pozoruhodný patent z 5. července 1853 o vykoupení a regulování služebností lesních. Předpisy jeho protěžovaly velkostatky; požitky práv selských oceňovaly se dle cen předchozích let, ačkoli ceny lesních produktů od roku 1846 neobyčejné stouply; dávaly na vůli velkostatku provésti odškodnění dle vlastní volby buď půdou nebo penězi. Byla patrná snaha zákonodárce nahraditi velkostatkářům újmy, které utrpěli pozemkovým vyvazením roku 1848. Náhradní kapitály nečinily často ani tolik, co jednorozční požitek. Snahy na sněmích o nápravu byly bezvysledné. Při tehdejších vlivu šlechty dával tento patent možnost vztáhnout ruku i po vlastním selském lesním majetku. Patent zdůvodňovaný potřebou umožnění řádného hospodaření lesního svým provedením způsobil rolnictvu veliké škody.

V téže době udála se ztráta „Osypných hor" (hor-lesů). Kronikář městečka Lipova zaznamenává o tom tradici v Lipově dochovanou, že „Osypné hory" dle starých pamětníků měřily 3000 jochů a užívaly jich jako vlastnictví obce: Lipov, Lideřovice, Kněždub.

Podle paměti dědečka Červenky z Lipova, jednoho z vytrvalých bojovníků za právo obce, velkostatek projevil zájem o „Osypné hory" asi kolem roku 1850, kdy nabídl obci, aby panský hajný bezplatně hlídal též „Osypné hory", „že jsme sousedé s horama, a že hory pana hraběte od hranice slovenské moc sú hubené od kopaničárů." Laskavá ochota pana hraběte byla přijata, a z ní vyplynul důkaz, že kde je panský hajný, jest i les panský. Událo se za Filipa Magnis. Jeho bratr Antonín Magnis, královský pruský komoří, ujav se držení statku roku 1857 málokdy přišel do Strážnice a na zámku vládli jen úředníci české řeči neznalí; velkostatek málo vynášel, takže roku 1869 dána veškerá zemědělská půda do nájmu Rudolfu Auspitzovi majiteli cukrovaru rohateckého. Hospodářsky velmi významný fakt postavení cukrovaru v Rohatci roku 1863, byl velmi důležitý i po stránce sociální a národnostní, neboť tím počíná se germanisace slováckého lidu v Rohatci. Dle Volného, roku 1857 bylo zde 858 obyvatel vesměs českých a katolických; roku 1900 bylo již z 1737 obyvatel 59 židů a 140 Němců. Jako další majitelé strážnického panství následovali synovec Antonína z Magnis nesoucí stejné jméno; po něm nynější majitel panství pruský rytmistr m. sl. Antonín František, mimo statků na Moravě vlastníci též statky v Pruském Slezsku.

Na posledy zažil Rohatec vpád nepřítele na své území ve válce s Prusy roku 1866, která vyplynula ze soupeření Habsburků a pruských Hohenzollernů o prvenství v Německu. Touto válkou dosáhlo Prusko svých velmocenských cílů. Tehdy rakouské vojsko poznalo přednost 5 kráté rychleji nabíjených pruských jehlovek a nevýhodu vlastní zastaralé taktiky útočení v sevřených řadách; Rohatečtí pak přísnou kázeň Prusů. Přitáhli do obce v prostřed července od Čejce pronásledující rozprášené vojsko rakouské. Přišli před polednem, když před tím ustoupila rakouská hlídka. Pobyli v Rohatci (pěchota a jízda) 2 dny, načež odtáhli

zpět k Hodonínu. Odcházejíce zanechali v domech zásoby potravin: masa, rýže a chleba. O něco později jeli kolem Rohatce úprkem pruští kyrysníci, ale ti se nezastavili. Ještě několikrát přišli Prusové z Hodonína do Rohatce na odstřel hovězího dobytka na pastvě. Schovávání potravin, zakopávání jejich do jam a zazdívání do sklepů ukázalo se tedy jako opatření zbytečně podniknuté. Rohatečtí musili přispěti Prusům koňskými i volskými potahy. Jana Antoše (ze staré čísla 1), který jel s koňmi, přivezli domů zemřelého na cholery. Tento případ nezůstal ojedinělý.

Válečnou daň zaplatili Rohatčané i tenkrát přece: Prusové zavlekli do vsi cholery na niž zemřelo asi 40 osob.

Ku konci minulého století způsobily škody četné požáry. Dne 15. června 1876, když se ubíral průvod při slavnosti Božího těla, vznikl oheň v čísle 55, který strávil 11 slamou krytých domků.

Dne 9. ledna 1885 vypukl neznámým způsobem požár v čísle 138, kterému padl za oběť nejen tento, nýbrž i sousední slamou krytý dům číslo 139. Hned následujícího roku 10. května 1886 oheň vzniklý v čísle 79 zničil kromě tohoto domu ještě dům číslo 80. Další požár byl ještě toho roku 29. července a to v domě číslo 116. Padlo 8 stavení krytých slamou a to čísla: 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122. Třetí požár v roce 1886 vypukl v noci v den sv. Bartoloměje 24. srpna. Byly zničeny 3 stodoly : Slezáka Michala z čísla 25, Cigánka Martina z čísla 40 a Magdaleny Antošové z čísla 44. Při čtvrtém požáru ukázalo se, že ho založil žhář Jan Prikryl. Popelom lehly seníky plné sena a kopy sena. Hašení vadil nedostatek vody. Škoda činila na 8000 zl.

K zaplavování rohateckých luk dochází často a není to ledy nic nezvyklého; povodeň roku 1885 byla taková, že voda vystoupivší z břehů nejen že zaplavila a zničila veškerou sklizeň sena, nýbrž bylo i nutno níže ležící stavení chrániti hrázemi na rychlo naváženými. Ani staří lidé nepamatovali tak silného stoupanutí vody.

Těž vichřice, která se rozpoutala nad Rohatcem dne 14. srpna 1890 o 6. hodině večer byla nezvyklé síly. Nesla takové spousty písku a prachu, že se od toho setmělo. Trhala slaměné střechy i křidlicové, rozmetala slámu a seno a vyvracela stromy z kořenů.

Ve světové válce prodělával Rohatec všechny ty známé obtíže, rekvisic, vázaného hospodářství a válečných půjček. Od prvního horečného vzrušení mobilisačních dnů přes hlubokou beznadějnost dalších let přišlo se k úsvitu lepších dob.

Rohatec měl po jistou dobu také svoji malou posádku. Dne 10. srpna 1914 přibýlo do obce domobranecké oddělení pro zabezpečení železniční trati Rohatec - Strážnice s jedním důstojníkem, 3 poddůstojníky a 23 vojíny, kteří byli odvoláni v srpnu 1915. Ku konci války stěžuje si pisatel školní kroniky na úpadek mravnosti mládeže školní i sotva škole odrostlé, že celé tlupy násilím berou uhlí z vagonů ohrožující kamením hlídače.

Daň krve, kterou Rohatec zaplatil, byla veliká. Padli anebo následkem zranění nebo útrap válečných zemřeli a oplakáni svými rodinami:

1. Metoděj Hasík,	11. Pavel Prchlý,
2. Jan Piskatý, nadporučík,	12. Michal Antoš,
3. Martin Tříška, dělník,	13. František Toman
4. František Maděra,	14. Jan Vávra, dělník
5. František Paleček, kovář,	15. Pavel Novotný, zedník
6. Rudolf Machálek, zámečnick,	16. Vilém Raška, mistr pekařský
7. Jan Hasík, zedník,	17. Fr. Cigánek, malíř pokojů,

8. Karel Piskatý, kadet,
9. Josef Bureš, radní, rolník,
10. Martin Čachotský,
11. Tělesná schránka legionáře Cigánka z čísla 248 zemře lého v Praze uložena do rodné půdy rohatecké dne 1. června 1919.
18. Vlád. Bezděk, stud. techniky,
19. Jan Kuchařic, dělník,
20. Josef Hasík.

Památné dny po státním převratu 28. října 1918 byly v Rohatci rušné. Utvořený Národní výbor ze starostou Františkem Antošem v čele vystoupil pro zrušení soukromé německé obecné školy a svolal za tím účelem tábor lidu dne 10. listopadu 1918.

Ještě jeden, tentokrát krátkodobý „převrat“ prodělal Rohatec dne 13. prosince 1920: Místní komunisté obsadil obecní úřad, nádraží, poštovní úřad a četnickou stanici. Zabavili obecní zásoby mouky, pokusili se zabavit zásoby ve dvoře. Selhal pokus odzbrojit tělocvičnou jednotu Sokol která držela 20 cvičných pušek.

Když však došla zpráva z Hodonína, že komunistický puč selhal, rohatecká dělnická rada se v tichosti rozešla. Důsledky byly tresty až dvouletého žaláře.

Nejvýznamější událostí po roku 1918 byla parcelace panské půdy zemědělské. Provedena na dvakrát: první parcelace roku 1922, druhá parcelace roku 1926; zbývá provedení lesní reformy a s ní přiděl luční půdy. Louky jsou základem zemědělství rohateckého a proto se hledí provedení lesní reformy s velkým napětím vstříc. Kéž bude moci o výsledku letopisec rohatecký příznivou zprávu zaznamenati!

II.

Vývoj pozemkové držby a obyvatelstva v Rohatci. Poměry robotní.

Stav v roku 1593.

Válkami třicetiletými Rohatec zpustl; z původních majitelů gruntů, které se uvádějí v rohateckých registrech purkrechtních z roku 1593 nalézáme v polovici 17. století jména jiná. Registra z roku 1593 opatřena jsou úvodem :

„V pondieli po Svaté Lucy Letha panie 1593 sporuczieny bylo mi od urozeného Pana Pana Jana Jetrzicha Mladssyho z Zierotina a na Strážnici tato registra Burgrechtny diediny Rohatce skrze mne Vaczlawa Letowskeho obyvatele z miesteczka Boskovicz sau zaloziena a k snadniessimu vyhledany každého gruntu a podle tohoto registrum se wsse porzadnie nagiti ma“.

Z těchto register dovídáme se, že roku 1593 bylo v Rohatci 58 gruntů a 19 rodin usedlých na „Přívozu“. Grunty byly:

1. Martina Burzikowych,
2. Jana Ondry Matieykowych,
3. Pavla Kossiczkych,
4. Jana Bezwicze,
5. Jana Bogosse,
6. Martina Pitharta,
7. Pavla Baura,
8. Jakuba Kubowych,
9. Jana Karowcze,
10. Martina Kordyka,
11. Ondry Martinkowych,
12. Stiastryho Kordykowych,

13. Albrechta Urbanovych,
14. Kasspara Vylykowsyho,
15. Mikuly Holeych,
16. Marka Wawrowych,
17. Jana Hostieradskyho,
18. Mikolasse Miletínskyho,
19. Macha Zalessaka,
20. Jiry Leychoweho,
21. JiryBaykowsyho,
22. Lukasse Ssimkowsyho,
23. Grziebaweho,
24. Brichty Nerziadowych,
25. Wawry Ssarowczowých,
26. Macha Zalessaka,
27. JiryBrusberskeho,
28. Waclawa Benesse,
29. Macha Bursoweho,
30. Jana Hawlowych,
31. Jana Buthie,
32. Jana Ssavle,
33. Jana Mizery,
34. Jana Pieczka,
35. Jiry Madwowsyho,

36. Jana Hlausska,
37. Mikolasse Masarzie,
38. Jana Stiastrych,
39. Ondry Jana Waňkowsyho,
40. Jana Wawrowych,
41. Jiry Niemecze,
42. Jana Kossickyh,
43. Waczlawa Bzeneckyho,
44. Daniela Nerzadowych,
45. Dům famí,
47. Kasspara Halerzka,
48. Matausse Waňka Kubowsyho,
49. Jana Zalessaka,
50. Martina Kwasniczky,
51. Jana Horziaka,
52. Jana Holeych,
53. Jiry Michalowsyho,
54. Matausse Horziaka,
55. Zacharyasse Ssewce,
56. Martina Pieczky,
57. Martina Magerle,
58. Jana Janczie.

Lidé usedlí na „Přivozu“ byli majitelé podsedků a chalup :

1. Ondra Sskrabal
2. Jan Hluboky
3. Pavel Babiczka
4. Jakub Orzieska
5. . JanHrusska
6. JiraHrnczirz
7. Jan Slabý
8. Valenta Sysel
9. Ssimck Opavský
10. Jan Sysel

11. Kasspar Slowakowsyho
12. Vaněk Tesarz
13. Martin Jakaubek
14. Mikulass Brodský
15. Jira Horemachů
16. Mahda Kossyczka
17. Martin Halasskowsyho
18. Jan Skrzivanek
19. Tomass Tkadlců

Téměř u všech poznamenáno nabytí majetku v letech 1580-1610.

Usedlí v Rohatci v letech 1669-1673,

Na půllánu 83 mír; Jakub Zoubek, Martin Cikánek, Martin Uhlík, Jak. Sovata, Kašpar Uhlík, Mik. Bureš, Jura Palíček, Václav Rybecký, J. Kopuská. Na čtvrtlánu 37 mír: Adam Tkadlec, Jan Seška, Martin Korčeny, Mik. Uhlík, Jan Bureš, Jura Piškola, Šim. Čibek, Anna Křičetka. Domkaři s poli : Václav Sobota, Jan Slezák, Anna Karlová, Mik. Šavla, Pavel Krátký, Matouš Vala, Jura Antoš, Mik. Augustin, Jan Mydlařík, Václav Šaravic, Jan Rojetský, Jura Šprync.

Nově osedlí na půllánu. Mat. Bešťák, na čtvrtlánu Markéta Malová, Jura Kumančík, Martin Štika, Václav Kurovský, Jan Banátský.

Nový pustý púllán s 83 mírami: Jan Kopusta utekl z domu. Starých pustých domů bylo tu 36 bez polí.

Stav v roku 1789, Čtvrtlány.

Staré dom. č.	Jméno majitele		
1	Michal Novák	20	Jiří Janík
2	Jan Antoš	21	Jan Antoš
3	Jakub Rybecký	24	Josef Antoš
4	Antonín Štica	45	František Bařina
5	František Antoš	46	Michal Antoš
6	Josef Bureš	47	Matyáš Doleřal
7	Václav Cigánek	48	František Hubka
9	Michal Bureš	49	Antonín Sasín
10	Michal Štica	50	František Zoubek
11	Martin Zahnaš	51	Jiří Slezák
12	Michal Antoš	52	J. Slezák vulgo Roman
13	Václav Šmehlík	53	Michal Štica
14	Josef Slezák	54	Martin Havlíček
15	Martin Antoš	56	Jan Rybecký
17	Cyril Česnečka	57	Jan Tomala
18	Cigánek Jan	87	Martin Hasík
19	Michal Antoš	92	Martin Novotný

Podsedky.

Čís. staré	Majitel		
25	Martin Tomala	37	Jan Antoš
31	Pavel Kašuba	38	Josef Poláček
32	Jakub Rybecký	39	Martin Svoboda
33	Jan Roman	40	Antonín Novák
35	Michal Novák	41	Jakub Svoboda
36	Josef Novotný	43	Josef Novák
		44	Tomáš Antoš

Chalupníci.

Čís. staré	Majitel		
22	Bartl Roman	62	Jan Bartušek
23	Vdova Valoušková	63	Vdova Polášková
27	Martin Února	64	Vdova Hutranková
79	Josef Janča	65	Václav Novák
80	Isidor Rybařík	101	Jakub Cikánek
84	Matouš Doleřal	95	František Buchta
28	Josef Rybecký	109	Jan Zahnaš
29	Jan Února	110	Josef Antoš
30	Jiří Rybecký	114	Tomáš Vaverka
58	Miklas Valouch	66	Vdova Fialová
59	Josef Lučák	68	Vdova Křepková
60	Dorota Čečetková	70	Terezie Matyášová
61	Jiří Zbořil	72	Pavel Polehňák
		76	Adam Hořinek

78	František Saska	100	Mikuláš Kozáček
96	Martin Bureš	115	Jakub Hasík

Chalupy později vystavěné.

Čís. staré	Majitelé	127	Anna Doležalova (1835)
119	Josef Šara (1821)	126	František Bureš
125	Matouš Cigánek (1827)	124	Pavel Kašuba (1827)
123	Kateř. Klevetova (1821)	102	Jan Míša (1798)
105	Ignác Ježek (1798)		

Domy.

Čís. staré	Majitelé	16	Kancelář
34	Palírna	88	Hostinec
75	Škola	90	Mlýn
89	Dvůr		
116	Pastuška		

Stav v roku 1877.

Půlčtvrtlány.

Číslo		Majitel
staré	nové	
1	9	Pavel a Anna Burešovi
2	10	František Antoš
	11	Jiří Antoš
3	13	Matouš Rybecký
4	14	Jan Košťuřík
	15	Jan Štica
5	16	Augustin Antoš
	17	Josef Antoš
6	18	Josef Bureš
	19	Martin a Anna Burešovi
18	21	Jan Antoš
8	21	Jakub Cigánek
9	22	Anna Antošova
10	27	Pavel Antoš
11	28	Jiří Antoš
	29	Štěpán a Kateřina Antošovi
	30	Jan Zahnaš
12	31	Jan a Marie Sasínovi
	32	Martin Příkazský
13	33	Pavel Hasík
12	83	Fabián Antoš
14	35	Jiří Slezák
14	36	František Antoš

15	37	Pavel Procházka
1	8	Jan Antoš
17	40	Jan Toman
	39	Josef a Matěj Toman
18	41	Matouš Cigánek
19	43	Jiří Antoš
18	43	Kateřina Slezáková
	44	Josef a Magdalena Antošovi
20	45	Jiří Janík
	46	Elšíkova Veronika
21	48	Josef Novák
	49	Jan Antoš
24	53	Marie a Františka Antošovy
	54	František a Rozalie Bartošovi
36	12	František Novotný
45	76	Jan Polachovič
46	78	Jakub Matyáš
45	77	Jan Elšík
47	79	František Toman
48	78	Jakub Matyáš
48	80	Jiří Cigánek
49	82	Jan a Kateřina Procházkovi
50	84	Josef Bureš
51	85	Marie a Josef Antošovi
	86	Karel a Eva Burešovi
53	88	Bernard Schlesinger
54	90	František Havlíček
	91	Jan Havlíček
56	92	Josef Rybecký
	93	Jan Rybecký
57	94	Jan Tomala
	95	Josef Tomala
85	162	Jakub Zahnaš
87	168	Pavel Hasík
	169	Jan Hasík
88	171	Jan Svoboda. (Hospoda s právem přivozním přes Moravu).
92	166	Jan Novotný
96	6	Josef Cigánek
9	23	Michal a Alžběta Antošovi
101	5	František Novotný
111	160	Michal a Marie Antošovi

Podsedky.

Číslo		J m é n o
staré	nové	
23	50	František a Marie Cigánkovi
25	65	Štěpán Tomala
31	62	Barbora Tomalová
35	66	Pavel Novák
36	67	Antonín Polachovič

37	68	Jan Antoř
39	70	Marie Kořtuřikova
41	72	Alřbřeta Polachoviřova
42	73	Josef Hrdina
43	74	Pavel Novák
64	33	Karel Bureř
97	138	Jan Antoř
98	159	Marie Hasíková
117	179	Frantiřek Rybecký
130	147	Jan a Kateřina Zahnařovi

Chalupy s poli (parc. hosp.).

Číslo		Majitel
staré	nové	
11	173	Antonín a Marie Mířoví
11	191	Jiří a Kateřina Slezákovi
27	58	Josef řtica
29	60	Martin a Magdalena Tomalovi
38	69	Jan Bureř
40	71	Josef Novák
44	75	Pavel Antoř
59	97	Marie Nováková
60	107	Jan a Marie Rybeřtí
61	108	Jan Nesrsta
64	111	Magdalena Stanislavova
66	113	Magdalena Tomanova
-	-	Frantiřek Novák
69	116	Aneřka Hořínkova
	117	Veronika Hořínkova
70	118	Michal Krakovský
71	119	Kateřina Nedorostova
73	122	Rozalie Tomalova
74	123	Jan Dvorský
75	124	Kateřina Antořova
76	128	Anna Nováková
77	129	Alřbřeta řkodova
79	181	Leopold a Cecilie Dlabajovi
81	133	Antonín Mlýnek
82	134	Josef Polachoviř
83	136	Josef Bařina
84	137	Jiří Stryřeník
91	51	Jiří Antoř
	52	Jan Antoř
94	7	Frantiřek Procházka
95	189	řtěpán a Kristina řbestovi
99	170	Alois Hudec
100	140	Pavel Kařuba
102	144	Kateřina Matyášová a Josef Novák
103	143	Magdalena Havlířkova
104	158	Josef Antoř
105	156	Pavel Maděra

106	188	Alžběta Polachovičova
108	185	František Prchlík
	192	Alžběta Pavlíčková
112	176	Anna Hefersdorferová
113	174	Terezie Rybecká
115	168	Antonín Hasík
116	178	Ignác Zahnaš
118	172	Eva Homolová
119	145	Barbora Hasikova
121	58	Michal Antoš
125	142	Matouš Cigánek
127	180	Dědicové Josefa Matyáše
129	183	Jiří a Alžběta Zahnašovi
170	2	Kateřina Nová
171	1	Anna Novotná
173	152	Petr a Marie Antošovi
	24	Petr Antoš
	25	Magdalena Antošova
	102	Blažej a Marie Ungrovi
	103	Jan Antoš
	149	Tomáš Procházka
	181	Matouš Bureš
		Pavel Zahnaš

Chalupy bez polí.

Číslo		M a j i t e l é
staré	nové	
11	20	Štěpán n Kateřina Antošovi
	173	Antonín a Marie Míšovi
19	44	Josef a Magdalena Antošovi
22	49	Dominik Vykydal
28	61	Marie Svrčková
	50	Kateřina Sasínova
34	65	Salomon Šlesinger
58	96	Jakub Drábek
62	100	Jan Šmehlík
63	110	Tomáš Vávra
64	112	Jan Zahnaš
67	114	František a Rozalie Míšovi
72	120	Alžběta Zahnašova
78	130	Jiří Česnek
80	132	Alžběta Florencova
81	135	Ignác Rybecký
93	164	Josef Oselka
96	6	Josef Cigánek
105	156	Pavel Maděra
107	186	Marie a Františka Slezákovy
	187	Pavel Halíček
110	3	Martin a Kateřina Antošovi
112	176	Anna Hefersdorferová
114	182	Anna Vinklerova

118	172	Eva Homolová
120	56	Rozina Tomalová
	57	Veronika Slezáková
123	184	Kateřina Studničková
124	139	Barbora Hasíková
125	141	Jiří Cigánek
126	99	Jan Bureš
164	154	František Krakovský
	155	Josef Slezák
168	190	Barbora Hasíková
170	2	Kateřina Novotná
174	153	Jan Janík
176	126	Jan Řezáč
178	165	Jan a Rozalie Škodovi
	121	Martin Svoboda
	24	Petr Antoš
	89	Moritz a Kateř. Ländlerovi
	25	Magdalena Antošova
	150	PaveJ Zahnaš
	151	Jan Štica
	127	František Antoš
	181	Matouš Bureš

Přesuny ve velikostních skupinách usedlostí.

Velikostní skupiny	v letech				
	1593	1669-1673	1750	1787	1877
Dvůr	1	1	1	1	1
Půllány		11*)	-	-	-
Čtvrtlány		13	35	13	-
Půlčtvrtlány		-	-	21	66**)
Podsedky		12	27	14	15
Majitelé chalup (později i parcel, hosp.)		(36 chalup bez pole pustých)	15	54	108***)
Celkem všech	78	37	78	103	190

*) Jeden půllán pustý.

***) Z počtu 66 není u 8 výslovného označení „půlčtvrtlán“.

***) Z toho jest 62 chalupníků s poli (parcelář. hospodář.), 46 bez polí.

Přítomný stav dle sčítání v květnu 1930.

I. V záv. do 10 arů celk. vým.	11	98	98
II. V záv. přes 10 a do 50 a celk. vým.	72	2163	1928
III. V záv. přes 50 a do 1 ha celk. vým.	57	4267	3447
IV. V záv. přes 1 ha do 2 ha celk. vým.	60	8756	6617
V. V záv. přes 2 ha do 5 ha celk. vým.	109	35224	25348
VI. V záv. přes 5 ha do 10 ha celk. vým.	41	27601	20457
VII. V záv. přes 10 ha do 20 ha celk. vým.	8	10196	8739
VIII. V záv. přes. 20 ha do 30 ha celk. vým.	1	2531	1960

IX V. záv. přes 30 ha do 50 ha celk. vým.	1	4997	4997
X. V záv. přes 50 ha do 100 ha celk. vým.	1	5864	5864
XI. V záv. přes 1000 ha celk. vým.			79455
Úhrnem . . .	361	101697	0
Pozemky nepatřící k zemědělským závodům		4258	4258
Pozemky v této obci patřící k závodům přespolních hospodářů			30543

Z přehledné tabulky jest patrný stálý postup drobení selské půdy v minulosti. Přítomný stav zachycen již po provedení pozemkové reformy na dvoře Magnisova velkostatku, která vykonala příznivý vliv na zlepšení poměrů. Při parcelaci v roce 1922 zabráno 40 procent výměry dvora při čemž vedle přidělu 40 ha luk a 7,5 ha polí obci obdrželo na 40 ha půdy 71 drobných přidělců rohateckých.

Při druhé parcelaci přišlo do drobného přidělu pro Rohatecké 40 ha luk a 40 ha polí, což rozděleno 118 uchazečům. V katastru Sudoměřic obdrželo přiděl 29 občanů. Naproti tomu na přidělu v Rohatci brali účast též uchazeči z okolních obcí.

V politické obci Hodoníně vlastní občané Rohatce.....	16114 arů,	
v Sudoměřicích.....	3609 arů,	
v Petrově.....	833 arů,	
v Mistříně.....	515 arů,	
v Bzenci.....	571 arů,	
ve Vracově.....	30 arů,	
ve Strážnici.....	90 arů,	
a Kátově.....	460 arů,	
ve Vrádišti.....	30 arů,	
Celkem mimo katastr obce vlastní občané.....	22252 arů,	(= 222,52 ha);
naproti tomu příslušníci okolních obcí vlastní v Rohatci.....	30543 arů,	(= 305,43 ha).

Velikost čtvrtlánů, půlčtvrtlánů a podsedků v Rohatci, ceny půdy, dávky vrchnostem a povinnosti robotní.

Výměra čtvrtlánů v Rohatci činila obvykle $34\frac{3}{8}$ míry pole, $\frac{2}{8}$ míry zahrady, louky na 4 fůry sena; některé čtvrtlány byly o něco větší: na příklad Michal Bureš ze starého čísla 9 (v r. 1789) měl čtvrtlán $39\frac{3}{8}$ m. a též o ně co větší byly čtvrtlány staré číslo 14, 15, 87, 92. Výměra luk kolísala od 2 do 6 fůr sena, výměra zahrad od $\frac{2}{8}$ do $\frac{6}{8}$ míry; při mnohých domech zahrad nebylo.

Půlčtvrtlánové usedlosti vznikly dělením čtvrtlánů a mají tedy jejich poloviční výměru = obvykle $17\frac{6}{32}$ míry, $\frac{6}{32}$ m. zahrady a louky na 2 fůry sena.

Podsedníci měli obvykle 14 mír zemědělské půdy, $\frac{2}{8}$ míry zahrady, louky na 2-3 vozy sena.

Chalupníci měli k chalupám původně jen 10 -100 čtverečných sáhů zahrady. Větší zahrady měly v r. 1787 chalupy (staré číslo) 22 (93 čtver. sáhů), 78 (69 čtv. sáhů), 83 (64 čtv. sáhů), 86 (101 čtv. sáhů), 101 (108 čtv. sáhů), 111 (60 čtv. sáhů). Později, když připuštěna dělitelnost selských usedlostí, vznikala přikoupením půdy hospodářství parcelářská.

O cenách produktů zemědělských i gruntů za dob pánů ze Žerotína zpravují nás dříve jmenovaná registra purkrechtní. 3 krávy stály 18 zl., 2 kusy vepřového dobytka 3 zl., vědro vína 1 zl. 60 kr. V letech devadesátých osmnáctého století (kolem r. 1790) prodala vrchnost čtvrtlánní grunty všem poddaným obce Rohatce stejně po 60 zlatých, podsedy po 30 zl., chalupy po 10-20 zlatých (obvykle po 14 -15 zl.) Později cena při vzájemných koupích byla vyšší :

Jan Hořínek koupil čtvrtlán č. 1. staré od Michala Nováka r. 1802 za 120 zl., František Novák koupil ho r. 1808 za 440 zl. Roku 1798 manželé František a Anna Antošovi koupili čtvrtlán č. 5. staré od manželů Tomanových za 320 zl. Roku 1826 koupil Josef Bureš půlčtvrtlán od čísla 8. starého za 160 zl., který roku 1832 koupil Matyáš Škoda již za 500 zl. Roku 1846 prodán půlčtvrtlán od starého čísla 11. za 480 zl., roku 1851 prodán půlčtvrtlán od č. 14. za 400 zl. Průměrná cena rohateckého půlčtvrtlánů pohybuje se v těchto letech kolem 400 zl.

Později cena stoupá opět; roku 1867 kupuje Emanuel Gajdušek z Vrádiště půlčtvrtlán od čísla 51. (staré) za 1375 zl. a prodává ho Karlu Burešovi r. 1872 za 1800 zl. Roku 1862 kupuje Frant. Novotný půlčtvrtlán číslo 92. za 1100 zl., roku 1870 kupuje obec Rohatec půlčtvrtlán od čísla 52. (staré) za 2205 zl. Cena podsedy se blížila cenám půlčtvrtlánů. Roku 1835 prodána chalupa číslo 28. (staré) za 58 zl., roku 1830 chalupa číslo 58. za 48 zl.; roku 1848 chalupa číslo 60. za 60 zl., roku 1842 chalupa číslo 64. za 71 zl. Obvykle pohybovala se cena za rohateckou chalupu v letech 1810-1848 v ceně 30-50 zlatých. Roku 1846 prodána chalupa číslo 66. za 100 zl., roku 1877 chalupa číslo 68. za 140 zl. a chalupa číslo 82. za 300 zl.

Dávky poddanské a roboty v Rohatci.

Poddanské povinnosti, robotní a činžovní, které vrchnosti požadovaly od sedláků pro sebe, byly na jednotlivých panstvích různé, neboť vrchnosti o nich rozhodovaly. První robotní patenty, které kladly nejvyšší mez robotám a činžím, sedláků měly jen v zápětí, že některé vrchnosti stupňovaly dané povinnosti až po tuto mez. Ale i poddaní téže vrchnosti mívali nestejně povinnosti, obvykle dle rozdílu velikosti usedlosti. Robotní patent z roku 1775 uzákonil stávající těžkou robotní povinnost, odstranil větší zlořády a některým poddaným ulevil. Zmíněný patent určoval ze čtvrtlánu daně přes 9 1/2 zl. až 14 zl. 15 kr., robotu buď jednospřežně nebo pěšky týdně 3 dni po celý rok; chalupník, jenž neplatil přes 57 kr. měl robotovati ročně 13 dní jednou osobou; onen který platil více až do 2 zl. 51 kr., robotoval týdně 1 den; který více, až 4 zl. 45 kr., týdně s jednou osobou 1 1/2 dne; ten, jehož daň dostoupila 7 zl. 7 1/2 kr., týdně dva dni. Výše nesmělo býti vymáháno. Pro ona panství, kde dávky a roboty této výše nedosáhly, aby stav poddaných patentem nebyl zhoršen, bylo poddaným ponecháno na vůli, aby sami rozhodli, zda si přejí zůstat při starých povinnostech nebo konati je dle patentu. Poddanství se všemi jeho stinnými stránkami vyvrcholilo v 18. století. Robotovalo se za 1 týden tolik i více nežli kdysi robotovali předkové za celý rok. Při tom se zacházelo s lidmi dle libovůle pána a jeho úředníků, nespravedlivě a často krutě.

Na Strážničku kromě úroku peněžitého dával se úrok kozí a vinný, slepice, vejce, obilí, ořechy, raky a ryby. Rohatec a Hrubá Vrbka jediné nedávaly slepic a vajec ; kozí úrok dávaly Javorník, Suchov, Velká, Hrubá Vrbka, Lipov, Raděj ov a Tvarožná Lhota. V městě Strážnici měli povinnost choditi na hon a konati práce v zámku, v zámecké kuchyni a na panských vinicích.

Úroku (= dávky vrchnosti) platil Rohatec o sv. Jiří 50 zl. 51 kr., o sv. Václavu 52 zl. 10 kr., 132 m. žita, 1 jeřábka 32 kopy raků.

Dle pozemkové faze z roku 1775 odváděli čtvrtlánici na sv. Václava 4 míry obilí a robovali od Václava do Jana týdně s párem koní $1\frac{1}{3}$ dne, od Jana do Václava 2 (3) dni každý musel napřísti 1 až 2 přadena. Kontribuci platili něco přes 12 zl. Půlčtvrtlánici odváděli 2 míry obilí a robovali s potahem od Václava do Jiřího $\frac{3}{4}$ dne týdně, od Jiřího do Václava 1 den. Podsedníci robovali $2\frac{1}{4}$ dne týdně pěšky. Kontribuce platili něco přes 6 zl. Chalupníci 13 nebo 26 dní ročně. Všichni pak, kteří drželi panská pustá pole (vrchnost je nazývala Pustifelder), měli z nich odváděti pátý díl úrody na místo roboty. Také brala vrchnost platy z chmelinců, ze štěpnic a vinogradů. Za pastvu vepřů v lesích platil se za pánů ze Žerotína 1 gr. za kus.

Za Žerotínů bylo v Rohatci 16 rybářů, kteří platili též svoji činži. Kromě toho platili rybáři plat cti a jiné zvláštní příležitostné poplatky. O výše zmíněné Anně Kateřině ze Žďáru jest zaznamenáno, že utopil-li se rybář některý, zaplatili zaň ostatní rybáři pokutu a kromě toho museli stejný počet ryb i na dále odváděti.

Jako zvláštní povinnost zdůrazňovala a i do knih vtělovala v pozdějších letech strážnická vrchnost povinnost rybářů, vyleje-li voda řeky Moravy, převážeti panský majetek vlastními přeplavnými prostředky.

Roku 1789 uvádí se v Rohatci jako rybáři podsedníci Jakub Rybecký, č. 32 staré, Michal Novák č. 35 staré, Martin Svoboda, číslo 39 staré, Antonín Novák, čís. 40 staré, Jakub Svoboda, č. 41 st., Josef Novák, č. 43 st. Chalupníci Bartl Roman, číslo 22 staré, vdova Fialová, číslo 66 staré, Jiří Uhlík, č. 74 staré. Převážení panského majetku při zátopách bylo uloženo nad obvyklou podsednickou a chalupnickou robotu.

Lze míti za to, že jako sousední rybáři petrovští i rohateční rybáři vykoupili si později právo lovití ryby v řece Moravě. Když roku 1877 sepisovány protokoly o majetku a majetkových právech všech občanů, správce Magnisova dvora v Rohatci J. Hoffmann žádá o zanesení práva rybolovu, neboť prý, „od pamětných dob vrchnost vykonává na řece Moravě právo rybolovu, a jestliže pod osadou Rohatcem tak nečiní, jest to prý jenom proto, že rybolov zde jest málo vydatný.“ Když však obecní představení a důvěrníci z Rohatce tomu odporovali, soudce dává za pravdu občanům a poukázal velkostatek hledati nápravu opravným řízením.

Zmíněný rohatecký panský dráb Vrzal byl pro Rohatec zosobněním všech útrap robotních. Zdálo se sedlákům, že by nemohl ani zemřítí tento panský pochop, svolávající je na robotu s ohromným křikem a pobízením k větší ochotě rozbíjením oken a vyhazováním peří a šatstva na ulici. Nemohli ani věřiti zprávě, že Vrzal zemřel a ani dříve neuvěřili, dokud nespátřili v drábovně jeho mrtvoly. Oddechlo si tedy Strážnicko, když byla robotu zrušena a přestali je karabáčem honit různí panští Vrzalové.

Veličané složili jadrnou písničku :

Modli sa sedláčku pobožně každý deň,
že nemusíš smekat širáček před pánem.

Vzrůst počtu domů a obyvatelstva.

Původní staré obyvatelstvo se v Rohatci nedrželo, jak to vidíme ze změn jmen. Z oněch v roku 1593 uváděných mimo rodové jméno Bureš nevyskytuje se dnes v Rohatci žádné. Tyto změny se udály hlavně v 17. století. Války a nepokoje oné doby projevují se také poklesem a malým počtem domů a obyvatelstva, jak patrně z přehledné tabulky:

	Rohatec měl v letech										
	1620	1656	1670	1790	1834	1869	1890	1900	1910	1921	1930
domů	71	35	34	98	128	177	223	239	307	324	436
obyvatel	460	230	220	545	637	1120	1590	1737	1953	2015	2015

III.

Škola a fara v Rohatci.

Škola.

První školní budova byla postavena roku 1832 a 1833 za přispění Maxe Filipa z Magnis, který dal materiál a řemeslníky; občané se postarali o dovoz materiálu a o ruční práci. Pozůstávala z jedné učírny a z jednopokojového bytu pro učitele s příslušenstvím. Škola stávala ovšem již před tím; dle udání starých řemeslníků nejdříve v obecním domě na „Přívozu“ v čísle 116. staré (nové číslo 177.), potom přestěhována do „Uličky“ do čísla 75. st. (nové číslo 124.). Budovy ty byly pouze „nabíjené“, snadno se rozsypaly a žáci vcházeli dveřmi ve zdi místo dveřmi.

Služné učitele obnášelo 1 zlatý z dítěte a pecen chleba od sedláků, což bylo později změněno na 11 měřic žita (rži). Tyto poměry se změnilы vydáním nových školských zákonů roku 1870.

Jednotřídní škola časem nestačila pojmouti vzrůstající počet dětí a tak, když přístavba a rozšíření školy nákladem 6500 zl. z roku 1880 nevyhovovala, postavena roku 1896 nová čtyřtřídní školní budova za 12.000 zl.

Roku 1913 vybídla okresní školní rada obec k přístavbě školní budovy a to tří učíren a tělocvičny poukazujíc na to, že nedostatek místností nutí prováděti střídavě vyučování, které znesnadňuje čištění a větrání, což zhoršuje zdravotní poměry ve školní budově beztak již závadné a samy o sobě vyžadující odpomoci stavební úpravou.

Přístavba školy provedena v r. 1914 nákladem 26.876,17 K stavitelem Doležalem. Náklad uhrazen použitím 10 leté výpůjčky z vlastního kmenového jmění obce.

V roce 1908 stal se po řídícím učiteli A. Černohlávkovi správcem školy Method Bezděk do té doby působivší na našem okrese v Hroznové Lhotě který zařídil a vedl tak zvané pokračovací večerní hospodářské kursy, tedy dnešní lidovou školu. Po několik let byl v Rohatci obecním tajemníkem a v této funkci zasloužil se o obec Rohatec tím, že dovedl nejen čelit germanisačním snahám správy cukrovaru, tehdy patřícího vídeňské rodině Auspitzově, ale že i dovedl přesvědčiti správu cukrovaru, která jako největší poplatník ovládala první sbor v obecním výboře, o nutnosti přístavby české školy. A tak germanisující cukrovar zaplatil proti své vůli z největší části na tehdejší poměry vzornou přístavbu české školy. Ve škole byl vzorným učitelem, ve veřejnosti pak se činně účastnil pokrokového života bez jakéhokoliv bouřliváctví. Svou bodrostí a pak svým intenzivním zájmem o kulturní život stal se velmi oblíbeným v celém kraji. V r. 1912 pozval do Rohatce Kalvodovu malířskou školu a jeho zásluhou bylo, že ve škole byla uspořádána umělecká výstava, která byla četně navštívena a měla pro umělce krásný úspěch mravní i hmotný.

Je to jeden ze starých dobrých kantorů, kteří dovedli v letech křísit lásku k vlasti a národu a kteří dovedli vychovat národ k vypětí největší energie - slavné národní revoluci. Je mu teď 71 let a hospodaří v pensi na svém malém selském hospodářství v Kobylí.

Po jeho odchodu ze Školy rohatecké věnoval mu nový řídící učitel Fr. Adamík ve školní kronice delší stať, v níž vřele oceňuje jeho zásluhy o školu i obec. Zajisté právem. Pozoruhodná byla také jeho snaha o hospodářské vzdělávání a uvědomování rolnického dorostu.

Hojné používání učitelstva po dobu války k četným různým rekvizicím mělo ovšem nepříznivý účinek na výsledky vyučovací a kázeň žactva. Stěžuje si na to zatímni správce školy Vojtěch Krybus po odchodu řídícího učitele M. Bezděka.

Po převratě zrušena v bývalém cukrovaru germanisující dvoutřídní německá soukromá škola a německá mateřská školka a na místo německé dvojtřídky zřízena česká jednotřídní škola jako expositura kmenové školy v obci a udržována proto, aby nebyla stížená docházka školní ze samoty Soboňky, Roztrhánek, z továrny a ze dvora.

Na škole působili, pokud bylo možno nazpět do minulosti zjistiti, jako správcové škol: Josef Kotásek, Jan Fitzner, Theofil Zloch, (do roku 1874) Antonín Černohlávek, (1874-1906), Methoděj Bezděk, (1906-1918). Vojtěch Krybus (zatímně 1918-1919), Josef Růžek (1919-1920), Fr. Adamík od r. 1920 do přítomné doby.

Učitelé, kteří na škole působili v posledních 25 letech:

1. Vojtěch Krybus z Kněžpole.
2. Božena Krybusová z Prostějova.
3. František Šelep z Věrovan.
4. Cecilie Černohlávková, provd. Goldmannová, z Rohatce.
5. Marie Tauberová.
6. Božena Antošová z Lanžhota.
7. Bureš Jan z Hlásnice v Čechách.
8. Fabián Škrobák z Čejkovic.
9. Marie Tauberová z Velkého Týnce.
10. Jan Kuryviál z Lideřovic.
11. Eduard Jordán z Dol. Bojanovic.
12. Jan Čermák z Heraltic.
13. Dobromila Zámečnicková z Veselí nad M.
14. Lidmila Mejzlíková ze Šiborova.
15. Štěpánka Kuryviálová, roz. Vičarova z Brna.
16. Jordán Eduard.
17. Oldřiška Hopešová.
18. Olga Hopešová.
19. Marie Egererová ze Studénky ve Slezsku.
20. Josef Lebloch z Rohatce.
21. Marie Lepková z Plumlova.
22. Emil Maděra z Rohatce.
23. Marie Stejskalová z Jemnice.
24. Milada Vránová.
25. Stanislava Krejsová z Hodonína.
26. Karel Žamberský z Klobouk u Brna.
27. Jaroslav Hošek z Dubiska u Zábřeha.
28. Josef Tříška.
29. Růžena Adamcová z Hodonína.

30. Marie Černoušková z Hodonína.
31. Viktorie Antošová z Rohatce.
32. Růžena Boučková z Osov. Bytýšky.
32. Emilie Vlčková z Břeclavi.
34. Milada Srdínková.
35. Josef Liška z Drahan.
36. Marie Hrubá z Hodonína.
37. Božena Študentová z Hodonína.
38. Josef Šmehlík z Rohatce.
39. Jaroslav Spáčil ze Slavkova.
40. Josef Bíza z Čejce.
41. Anna Bacsiková, roz. Salajková, ze Star. Poddvorova.
42. Milada Nováková, roz. Kršková, z M. Budějovic.
43. M. Spáčilová.
44. Josef Kott.

Fara a kostel.

Rohatec býval samostatnou farní osadou již za starých dob. Roku 1593 již jest uváděn v registrech purkrechtních farní dům. Za pánů ze Žerotína byla tato fara českobratrská. V letech 1600-1614 působil na ní českobratrský farář Pavel Urbanides. Dále se o ní činí zmínka roku 1628 při prodeji panství strážnického. Se zničením osady zanikla i fara a kostel, po kterém zbyla pouze kaplička.

Se zaniknutím fary a kostela a se zničením osady zanikla při pokatolictování Strážnicka i „moravská církev“ v Rohatci, neboť byla seslabena i českobratrská tradice osady; změna vyznání nenarazila zde na takový odpor jako v jiných obcích Strážnicka. Povolání misionáře z Tovaryšstva Ježíšova P. Jindřicha Krále hrabětem Braidou do zdejšího kraje stalo se, když roku 1718 byl podnícen královskou radou českou, „aby i zde kacířství bylo vyhubeno,“ jelikož došla zpráva, „že na strážnickém panství ještě mnoho takových kacířů obojího pohlaví se zdržuje.“

Blížkost Uher a nepřístupnost vzdálených pohraničních obcí tento úkol hraběti Braidovi ztěžovaly a zvláště těžkým ho činily v Hrubé Vrbce. Než i tam, dle jeho vlastního hlášení „částečně žalářem, částečně poučným slovem dali se pohnouti a přemluvit.“

Rohatec byl připojen k faře strážnické, která užívala i jejího farního půllánu. Obstarávání služby duchovní ze Strážnice bylo spojeno s překážkami a tak roku 1766 strážnický kaplan Filip Necker založil nadaci pro stálou kaplanku v Rohatci věnováním obnosu 1000 zl. a pozdějším odkazem svého jmění. Tato nadace byla rozhojněna obnosem 1196 zl. strženým prodejem farního půllánu a tak umožněno vyfaření ze Strážnice a zřízení lokální kaplanky roku 1775. Tato povýšena roku 1785 na kuracii a 5. srpna r. 1874 na faru.

Zřízení samostatné kuracie vyžádalo si vystavění kostela, který přistaven ku staré kapličce. V letech devadesátých minulého století byly vnitřní výzdoba a zařízení kostela již značně sešlé a proto provedeny opravy a místo zpráchnivělého dřevěného oltáře postaven nový, mramorový. Tyto změny provedeny nákladem 5.476 Kč.

V devatenáctém století osada značně vzrostla a kostelík po 100 letech již nedostačoval. Starý kostel na základě povolení ministerstvu kultu a vyučování r. 1903 zbořen až na presbyterář, starou kapličku ze XIV. století, která byla upravena v původní vzhled nákladem 1.300 Kč. Ku stavbě nového kostela přikročeno roku 1911. Stavbu provedl

stavitel Josef Doležal ze Strážnice dle plánů inž. Vladimíra Fischera z Brna. Náklad na stavbu činil 109.210 K, vnitřní zařízení vyžádalo si nákladu dalších 38.000 K. Stavba tato svojí stylovostí jest ozdobou obce.

Duchovní v Rohatci.

1. Kostrunek Josef, narozen v Kunovicích. Kurátem v Rohatci byl od r. 1775 -1807.
2. Františkáni ze Skalice půl roku.
3. Povolný Jan, narozen v Luhačovicích, Kurátem od r. 1807-1813.

4. Hilbert Alois, nar. v Ostřihomi. Kur. od r. 1813-1824.
5. Hilek František, administrátor.
6. Dostál František. Kur. od r. 1824-1834.
7. Hilek František, administrátor.
8. Vojtěch Jan, nar. v Bzenci. Kur. od r. 1835-1834.
9. Grulich Michal, administrátor.
10. Smejkal František, nar. v Hradečné. Kur. od r. 1843- 1854.
11. Kovář Jakob, administrátor.
12. Večeřa Jan, nar. v Hranicích. Kur. od r. 1854-1857.
13. Prusenovský Ant., nar. v Holešově. Kur. od r. 1857- 1875.
14. Daněk Antonín, administrátor.
15. Vychodil Josef, nar. v Tučapech. Farář od r. 1875-1879.
16. Šerý František, administrátor.
17. Cigánek Antonín, nar. v Brušperku. Farář od r. 1879- 1894.
18. Pohanka František, administrátor.
19. Karhánek Josef, nar. v Seloutkách. Farář od r. 1894- 1900.
20. Vepřek Josef, osobní kaplan, 11 měsíců.
21. Štuchal Antonín, administrátor.
22. Macek Martin, nar. v Bylnici. Farář od r. 1900-1906.
23. Barvíř Josef, administrátor.
24. Otáhal Jakub, nar. v Měrovicích. Farář od r. 1906-1914.
25. Otáhal Antonín, nar. ve Veselíčku. Farář od r. 1914- 1930.
26. Horák Jan, administrátor.
27. Štrampach František, administrátor.

Doporučuje se

První elektrostrojní pekárna

JOSEFA STUDENÍKA,
V ROHATCI ČÍSLO 12.

Denně čerstvé pečivo a pravý rezný chléb.

O. ŠTANGLEROVÁ, HODONÍN (vedle Batě)

doporučuje odbornou literaturu včelařskou, kterou má na skladě.

Novinky na skladě se nalézají:

Novák: Včelařský receptář Kč 24.—

Štanger: Boží Tělo ve Velké. Cyklus 10 uměleckých fotografií v reprodukci pařížské firmy Cochet s úvodem v obálce Kč 12.—

Štangler: Pouť u sv. Antonínka. Cyklus 10 uměleckých pohlednic v obálce s textem. Reprodukce pařížské firmy Cochet Kč 12.—

M. Čejkovicová: Pohádky z presidentovy dědiny. Ilustroval M. Pařízek.
Vázaná Kč 19.80

Štangler: Praktické účetnictví živnostenské s provedeným celoměsíčním příkladem. Cena s účetní knihou na 1 rok Kč 29.—

Soustava živnostenského účetnictví je provedena na podkladě odborného studia na akademii a vysoké škole technické, jakož i všestranné praxe. Odpovídá daňovým předpisům, je dokonale přehledná, s možností bilance v několika minutách, ačkoliv vedení je tak jednoduché, že i sebemenší živnostník je pochopí.

„BÁTI“ se nemusí

žadný ruční práce

je-li provedena

u SEDLÁŘE, obuvníka

— V HODONÍNĚ —

Hostinec „Pod Lipou“

výborná kuchyně, vyleželé
břeclavské pivo, přírodní vína,
obchod střížným a
smíšeným zbožím

u
ŠRŮTKŮ V ROHATCI.

**Veškeré
tiskopisy
provádí
knihtiskárna**

R. VESELÝ
ve Strážnici

Přizní rolnictva doporučujeme mlýn

Josefa Luňáka v Hodoníně.

Československému rolnictvu !

Na československý stůl patří koláče a buchty
z československé mouky.

Vzhledem k velkému dovozu cizí pšeničné mouky jest nutno, jak v zájmu zemědělství a současné krise tak v zájmu národního hospodářství, pěstování dobrých druhů červených, tvrdých pšeníc, ze kterých mlýny naše, které jsou na výši doby technickou dokonalostí rovnají se úplně svým zařízením mlýnům maďarským, vyrobí kvalitní a dobré druhy mouky, takže nebude nutno vůbec cizí mouky maďarské dovážeti a tím ochuzovati se o národní jmění.

Josef Luňák mlynář Hodonín.

Čokoládu

Kakao

Máčecí a kakaové hmoty

Kakaové máslo

Čokoládové bonbony

Pralinky

Oplatky

Cukrovinky

Všechno v nejlepší jakosti vyrábí :

Česká akciová továrna na čokoládu

Jos. Küfferle a spol.

v Rohatci (Morava).

FRANTIŠEK FRIDRICH,
podnikatelství staveb
V ROHATCI.

---

projednává levně veškeré druhy staveb a odevzdává tyto
v solidním a prvotřídním provedení

Doporučujeme každému naši
rolnickou firmu

JAROSLAV PELIKÁN,
továrna na stroje
Hodonín (byvalý cukrovar I.)

a zvláště její
osvědčené mlátičky a secí stroje.

**Klečkova
sodovka**

Litovelské pivo - nic lepšího.

Sklad :

**K. Klečka
Hodonín.**

Osobní autodoprava

František Novák

Rohatec číslo 178.

Obchod železem

Rajmund Černý

— Hodonín. —

FOTOGRAFUJETE ?

Ne? Proč? Dejte přednost
fotografii před jinými spor-

ty! — Fotografie jest trvalá
upomínka na Vaše mládí,
na chvílky pěkně prožité.

Všechny jiné sporty posky-
tují požitek prchavé ceny,
kdežto fotografie jest po
léta stálá, věrná, nezmě-
něná. Fotografujte tedy!

Obdržíte u mne všechny
fotografické potřeby ve vel-
kém výběru. Budete-li potře-
bovatí odbornou radu, milerád
Vám poradím. — Tmavá ko-
mora zdarma k volnému použití!!

DROGERIE BEDŘICH CHMELÍK, HODONÍN.

RESTAURACE

u továrny v Rohatci

výborná kuchyně, vyleželé jarošov-
ské pivo, přírodní vína, stinná
zahrada.

Eduard Miklas,
restauratér.

SPOŘITELNA

kontribučenského fondu V HODONÍNĚ

Přijímá vklady

na vkladní knížky a běžné účty a zúročí je co nejvýhodněji. O vkladech u spořitelny učiněných zachovává se přísné úřední tajemství.

Sirotčí bezpečí zákonem přiznané.

Za vklady ručí

rezervní fondy spořitelny ve výši Kč 1,454.411.58 a veškerá aktiva spořitelny. — Mimo toho ručí 21 obcí svým veškerým jměním a příjmy.

Poskytuje půjčky.

Bezplatná úschova a správa cenných papírů.

Spořitelna jest všeužitečným peněžním ústavem, který provozuje úvěrní obchody pod neustálým dohledem státním.

Úřední hodi-

ny od 8—13.

Telefon čís. 45.